

10.6.2022

SuPerin lausuntotiivistelmä vammaispalvelulainsäädännön uudistamisesta Suomen lähi- ja perushoitajaliitto

SuPer on antanut 9.6.2022 lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksestä mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23566/2021

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

Super katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö on pääosin tarkoituksenmukainen. Palvelujen yhteensovittamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta palvelua on saatavilla riittävästi ja oikea- aikaisesti.

Sosiaalihuollon palvelut

Yhteisösosiaalityön (sosiaalihuoltolaki 7 a §) nostaminen lakiin on hyvä asia. Yhteisösosiaalityön tarkempi määrittely sekä kohderyhmät jäävät hieman epäselviksi. Yhteisösosiaalityö ei esityksen mukaan sisällä hallintopäätösten tekemistä, joten sosiaalihuollon ammattihenkilöitä olevat lähihoitajat. Lähihoitajat voivat tuoda yhteisösosiaalityön tueksi myös omaa terveydenhuollon osaamista.

SuPerin mielestä mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö on tarkoituksenmukainen. Sen toteuttamisessa tulee huomioida, että hyvinvoinnin edistämiseen kuuluu myös päihteettömyyden edistäminen ja haittojen vähentäminen. Kuntien vastuulle jäävä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen voi käytännössä jäädä pelkiksi kirjauksiksi suunnitelmiin, koska kunnilta puuttuvat työstä kannustimet ja kunnille tehtävän hoitoon osoitetut määrärahat ovat hyvin pienet.

Esitys päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö ei pääosin ole tarkoituksenmukainen. Muussa lainsäädännössä on jo määritelty julkisen vallan tehtäväksi tarjota riittävät sote-palvelut ja tämän riittävyden arvioinnin voi jättää hyvinvointialueiden vastuulle. Ennaltaehkäisevän toiminnan tavat joudutaan niissä arvioimaan paikkakuntakohtaisesti.

Esitys äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö on pääosin tarkoituksenmukainen, mutta tuki on rajattu esityksessä vain äkillisiin järkyttäviin tilanteisiin, vaikka tarve sille on laajempi.

Esitys päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) heikentäisi sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuuspalveluiden saatavuutta. Sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta kokonaisuudessaan kaventaa asiakkaiden oikeutta laaja-alaiseen sosiaalihuollon päihdetyöhön. Terveydenhuolto ei yksinään pysty vastamaan päihdetyöstä vaan se tulee järjestää terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyönä.

SUPER

10.6.2022

Omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset esityksessä ovat tarkoituksenmukaisia. Lisäksi työnohjauksesta mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuuspalveluissa olisi tarkoitus säätää vain terveydenhuoltolaissa, on oltava yhdenvertaisesti myös sosiaalihuoltolaissa.

Terveydenhuollon palvelut

Mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) kohdalla otettava huomioon että, kuntien kannustimet puuttuvat ja se vaarantaa kuntien roolin myös mielenterveyden edistämistä koskevissa toimissa.

Esitys opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisällöstä ei pääosin ole tarkoituksenmukainen. Tähän mennessä on ollut mahdollista toteuttaa hoito ja antaa korvaushoitolääkkeitä myös sosiaalihuollon asumispalveluista ja muista sosiaalihuollon laitoksista. On huolehdittava siitä, että myös jatkossa sosiaalihuollon laitoksista voidaan antaa korvaushoitoa, kun asiakkaan korvaushoidolla on vastuussa oleva lääkäri.

Esitykset kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys sekä terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia. Esityksessä äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen kohdalla huomioitava, että psykososiaalisen tuen tarve on laajempi kuin vain äkilliset, järkyttävät tilanteet.

Työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö on pääosin tarkoituksenmukainen. Työnohjauksesta tulisi säätää samoin myös muille sosiaalihuollon henkilöstölle, jotka työskentelevät mielenterveys ja päihde- ja riippuvuuspalveluissa.

terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta puuttuu terveydenhuollon toimintayksikössä toimiva selviämishoitopalvelu.

Mielenterveyslaki

Ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset ovat pääosin tarkoituksenmukaisia.

Opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö on tarkoituksenmukainen.

Päihdehuoltolaki

Esitys, mahdollisuudesta määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistamisesta ei pääosin ole perusteltu. Mahdollisuudella tahdosta riippumattomaan hoitoon ohjauksella voi olla ennaltaehkäisevää vaikutusta. Tapaukset ovat kuitenkin aina harkinnanvaraisia.

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset ovat pääosin perusteltuja

SUPER

10.6.2022

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset ovat pääosin perusteltuja.

Laki Terveystalvveln ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

Terveystalvveln ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

Huumausainelaki

Huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § on perusteltu.

Siviilipalveluslaki

Siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Siviilipalvelusta suoritetaan usein haavoittuvien ihmisryhmien kanssa ja silloin siviilipalvelusta suorittavien henkilöiden taustat on voitava selvittää riittävän kattavasti.

Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Palvelusta suorittavien taustat on voitava selvittää riittävän kattavasti. Se antaa mahdollisuuden torjua ennalta vaaratilanteita, joita palveluksen aikana muuten voisi syntyä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia.

Vaikutusten arviointi, toimeenpano ja aikataulu

Arviot esityksen kustannusvaikutuksista eivät ole realistiset. Hyvinvointialueilla oltava riittävät resurssit palveluiden toteuttamiseksi. Kustannusvaikutuslaskelmia ei ole tehty ja ehdotuksessa toistuu fraasit "tietopohja on puutteellinen" ja "kattavaa tietoa ei ole". Toimeenpanossa esitetty yhtenäisen tietopohjan rakentaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Sosiaalihuollon kustannusten siirto terveydenhuoltoon ei tuo säästöjä, vaan voi tuoda lisäkuluja, kun palvelua ei saada oikea-aikaisesti ja ongelmat pitkittyvät sekä syvenevät.

Uudistus heikentäisi heikoimmassa asemassa olevien pääsyä palveluiden piiriin, mikä puolestaan voi aiheuttaa kuormitusta muissa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä esimerkiksi asumispalveluissa ja päivästyksissä.

SUPER